

A 1675/kultur

Käsittelijä:
Osaaminen ja kulttuuri Pohjo-
lassa -valiokunta

Dnro 16-00077-9

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee

jäsenehdotusta turvapaikkaa hakevien lasten mahdollisimman hyvästä kotouttamisesta ja kaikkien koulumuotojen vastuusta

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle, *että se järjestää yhteispohjoismaisen konferenssin, joka käsittelee turvapaikkaa hakevien lasten hyvää kotouttamista ja jossa esitellään hyviä käytäntöjä erityisen onnistuneista kotouttamistoimista sekä keskustellaan kaikkien koulumuotojen kotouttamisvastuusta.*

Taustaa

Pohjoismaiden neuvosto on vastaanottanut sosiaalidemokraattisen ryhmän jäsenehdotuksen, joka koskee *turvapaikkaa hakevien lasten mahdollisimman hyvää kotouttamista ja kaikkien koulumuotojen vastuuta*. Jäsenehdotus esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnon yleiskokouksessa Osllossa 19. huhtikuuta 2016. Sen jälkeen jäsenehdotusta käsiteltiin Trondheimissa 2. elokuussa 2016 pidetyssä valiokuntakokouksessa.

Vastauksessa Annette Lindin (S) kirjalliseen kysymykseen Pohjoismaiden hallitukset selvittävät, mitä oikeuksia turvapaikkaa hakevilla lapsilla on opetukseen eri Pohjoismaissa. Vastauksista käy ilmi, että turvapaikkaa hakevilla lapsilla on lakisäätäinen oikeus opetukseen kaikissa Pohjoismaissa. Oikeus on kuitenkin muotoiltu hieman eri tavoin: Tanskassa opetusta tarjotaan kaikille turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai sen yhteydessä. Opetuksen tulee vastata kaksikielisille oppilaille peruskoulussa annettavaa opetusta. Suomessa kunnilla on velvollisuus järjestää opetus kaikille kunnan asukkailla, turvapaikanhakijat mukaan lukien. Islannissa kaikki turvapaikanhakijat pääsevät koulutusjärjestelmään viimeistään seitsemän viikkoa sen jälkeen kun he ovat hakeneet turvapaikkaa. Norjassa turvapaikkaa hakevilla lapsilla on oikeus osallistua opetukseen, jos on

todennäköistä, että he tulevat oleskelemaan maassa yli kolme kuukautta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että heille on aina tarjottava opetusta, koska turvapaikkahakemusten käsittelyprosessi vie aina yli kolme kuukautta. Kolmen kuukauden jälkeen heillä on velvollisuus osallistua opetukseen. Ruotsissa turvapaikkaa hakevilla lapsilla ei ole oppivelvollisuutta, vaan samat oikeudet opetukseen kuin muillakin koululaisilla.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1675/kultur

Käsittelijä:
Osaaminen ja kulttuuri Pohjo-
lassa -valiokunta

Dnro 16-00077-9

Ministerineuvoston vastauksesta käy ilmi, että pakolaistilanne ja Pohjoismaiden toimet asiassa olivat aiheena Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvoston kokouksessa 5. huhtikuuta 2016. Opetusministerit vaihtoivat kokemuksia ajankohtaisista toimista, joita on tehty lähiaikoina maahan muuttaneiden opetustarpeisiin nähden, sekä keskustelivat tehdyistä tai suunnitteilla olevista uudistuksista, joilla pyritään vastaamaan opetuksen eri tukimuotojen tarpeisiin pitkällä aikavälillä. Opetusministerit olivat yksimielisiä aiheen tärkeydestä ja sen tiimoilla tehtävän pohjoismaisen yhteistyön jatkumisesta. Ministerit painottivat, että tarve on erityisen akuutti niillä nuorilla, jotka ovat saapuneet oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa tai sen päätyttyä, sekä ilman huoltajaa tulleilla lapsilla.

Kaikkien eri koulumuotojen vastuu on ajankohtainen kysymys erityisesti Ruotsissa ja Tanskassa, sillä molemmissa maissa on suhteellisen paljon yksityisiä kouluja. Ruotsissa noin 10 prosenttia oppilaista käy vapaakoulua ja Tanskassa vapaakoulua tai yksityiskoulua käy 18 prosenttia oppilaista. Suomessa, Norjassa ja Islannissa vastaava luku on vain parin prosentin luokkaa. Ruotsissa on 4 845 kunnallista koulua ja 800 vapaakoulua (17 prosenttia). Tanskassa on 1 290 kunnallista koulua ja 553 vapaakoulua tai yksityistä koulua (42 prosenttia).

Vapaakoulut eivät ole Ruotsissa ja Tanskassa voineet vastaanottaa turvapaikkaa hakevia lapsia, mikäli kouluun on ollut jonoa, koska niiden on lain mukaan otettava huomioon jonotusjärjestelmänsä ja annettava paikka ensin pisimpään jonottaneille. Molemmissa maissa on nyt ehdotettu lakimuutoksia, joiden avulla voitaisiin luoda kiintiöitä turvapaikkaa hakeville lapsille, jotta vapaakoulut ja yksityiset koulut voisivat ottaa heitä oppilaik-
si. Ruotsissa lakimuutoksen odotetaan astuvan voimaan 1. marraskuuta 2016. Sekä Ruotsin että Tanskan vapaakoulujärjestöt kannattavat ehdotusta.

Lausuntokierros:

Jäsen ehdotus on lähetetty lausuntoa varten Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnalle, jonka työn yhtenä painopistealueena on turvapaikkaa hakevien lasten oikeus koulutukseen. Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta käsittelee asiaa kokouksessaan Tukholmassa 27. syyskuuta 2016 ja päätti seuraavasta lausunnosta.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta tukee ehdotusta turvapaikkaa hakevien lasten hyvää kotouttamista käsittelevän yhteispohjoismaisen konferenssin järjestämisestä. On tärkeää, että näiden haasteiden parissa päivittäin työskentelevät toimijat kutsutaan konferenssiin vaihtamaan kokemuksia ja keskustelemaan parhaista käytännöistä. Tällaisia tahoja ovat muun muassa viranomaiset, kunnat, julkiset koulut ja yksityiskoulut, laitokset, yhdistykset ja kansalaisjärjestöt.

Lisäksi Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta toteaa, että Pohjoismaiden hallitukset voivat liittää erityisiä yhteiskunnallisia ehtoja laitoksille annettavaan julkiseen tukeen, mikäli niiden halutaan edesauttavien yhteiskunnallisen tehtävän edistämistä.

Valiokunnan näkemykset

Pohjoismaiden hallitukset ilmoittavat vastauksessaan Pohjoismaiden neuvoston kysymykseen, että vuonna 2015 Pohjoismaihin tuli 250 000 pakolaista, joista 50 000 oli yksintulleita lapsia. Tämä asettaa Pohjoismaiden koulutusjärjestelmille kovia paineita, koska on muun muassa löydettävä koulupaikkoja ja opettajia, huolehdittava siitä, että maahantulijat saavat uuden kielen perustaidot ja varmistettava sosiaalinen viihtyvyys ja hyvä kotoutuminen. Ruotsin opetushallituksen tilastojen mukaan lähes puolet maahan vastasaapuneista oppilaista sijoittuu 10 prosenttiin Ruotsin kouluista.

Kunnat, kunnalliset koulut ja yksityiset koulut eri puolilla Pohjolaa ovat tarttuneet tähän haasteeseen eri keinoin ja välinein. Olisi arvokasta antaa niille pohjoismaisten kuntien ja koulujen edustajille, jotka ovat ottaneet vastaan eniten uusia tulokkaita kuntiinsa ja kouluihinsa, mahdollisuus tavata toisiaan, vaihtaa kokemuksia ja oppia toisiltaan yhteisessä konferenssissa.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta tukee tämän vuoksi jäsenehdotusta *turvapaikkaa hakevien lasten kotouttamisesta mahdollisimman hyvin ja kaikkien koulumuotojen vastuusta.*

Tukholmassa 28. syyskuuta 2016

Cassandra Sundin (SD)
Eva Sonidsson (S)
Iddimanngiu Bianco (IA)
Johan Andersson (S)
Johanna Karimäki (vihr.)
Lars-Arne Staxäng (M), pj.
Lars Mejern Larsson (S)
Maarit Feldt-Ranta (sd.)

Maria Stockhaus (M)
Paavo Arhinmäki (vas.)
Peter Johnsson (S)
Roland Utbult (KD)
Ruth Vang (Framsókn)
Tony Wikström (ÅSD)
Ville Tavio (ps)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1675/kultur

Käsittelijä:
Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Dnro 16-00077-9